

Официальный сайт Центра исследований региональной экономики — Режим доступа: <http://www.lerc.ru/?part=bulletin&art=3&page=30>.

4. *Лаптев И. И.* Налоговая политика и интересы общества / И. И. Лаптев, Л. Д. Кузнецов // *Налоговый вестник*. — № 2. — 2010. — С. 117.

5. *Семенова Л. М.* Роль налогов в поддержке и стимулировании предпринимательской деятельности / Л. М. Семенова // *Вестник ТИС-БИ*. — 2006. — № 1. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.tisbi.ru/science/vestnik/2006/issue1/econom11.html>.

УДК 336.781.5

С. В. Урванцева,

старший викладач кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ КРЕДИТНИХ СТАВОК ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ

Проаналізувавши динаміку основних відсоткових ставок грошового ринку України за 2002—2010 роки слід зазначити, що у до кризовому періоді спостерігались позитивні тенденції пов'язані зі стабільністю рівня облікової ставки, зниженням середньозваженої ставки рефінансування за усіма інструментами, середньозваженої процентної ставки за кредитами. Дестабілізація та паніка на грошовому ринку у 2008 році призвели до значного підвищення індексу інфляції, знецінення гривні та здороження кредитних ресурсів. Відповідно процентна політика Національного банку України у 2009 та 2010 роках спрямовувалась на забезпечення рівноваги на грошово-кредитному ринку, запобігання формування монетарних ризиків стабілізації національної валюти та зниження інфляційних очікувань.

Не зважаючи на певне здешевлення кредитних ресурсів, більшість суб'єктів господарювання вважають занадто високим їх рівень. Нинішня ставка відсотку по кредиту визначає для підприємця нижню межу прибутковості майбутніх капіталовкладень, що для більшості підприємств реального сектору економіки є недосяжною. Тому важливим як на рівні держави, так і на рівні банків є пошук шляхів здешевлення кредитних ресурсів.

У деяких країнах на певних стадіях економічного розвитку впроваджувалось адміністративне регулювання ставок, часто це пов'язувалось з обліковою чи ломбардними ставками централь-

них банків (обмежувався максимальний або мінімальний розмір ставок). Обмеження верхнього рівня кредитних ставок мало позитивний ефект в інвестиційній сфері та збільшувало підприємницьку активність у країні. Проте позитивний ефект спостерігався лише в короткостроковій перспективі, що вплинуло на припинення використання директивних методів впливу.

На сьогодні в розвинутих країнах рівень ставок на ринку переважно регулюється за допомогою процентної політики центрального банку, оперативним інструментом якої виступають ставки за операціями з регулювання банківської ліквідності. Відправною точкою для визначення рівня ставок по інструментах підтримки та вилучення ліквідності є облікова ставка (офіційна відсоткова ставка). Як правило, вона є мінімумом для ставок підтримки ліквідності і максимумом для ставок вилучення надлишку ліквідності з ринку. Залежно від країни назви ставок можуть бути різними.

З метою підвищення ефективності власної процентної політики центральні банки часто практикують встановлення кількох власних ставок на грошовому ринку (встановлення ступеневої вартості власних ресурсів: облікової, ломбардної, інших ставок).

Також застосування центральним банком процентної політики може полягати у встановленні на міжбанківському грошовому ринку коридору з депозитної та кредитної ставок, за якими центральний банк залучає від комерційних банків тимчасово вільні кошти та надає їм підтримку в покритті дефіциту ліквідності (таргетування процентних ставок). Облікова ставка в цьому разі виконує роль орієнтира зміни вартості фінансових ресурсів для учасників ринку.

Для ефективного управління ціною ресурсів на міжбанківському ринку відсотковий коридор повинен бути достатньо вузьким, так у країнах, де управління короткостроковою ставкою становить основу грошово-кредитної політики, спред не перевищує 2 %. Активний підхід до управління ліквідністю передбачає широкий діапазон ставок, тим самим стимулюється активний пошук банками контрагентів.

Крім побудови ефективної системи, що забезпечуватиме утримання короткострокової відсоткової ставки на міжбанківському ринку на рівні наближеного до базової ставки, важливим питанням є визначення цього рівня.

В країнах з ринковою економікою спостерігається значний ступінь монетизації економіки, ліквідності та організації ринків, що зумовлює певну усталеність попиту на гроші, в результаті чого грошовий ринок здатний визначити «природний рівень» відсоткової ставки. У країнах з перехідною економікою та ринками, що

розвиваються, попит на гроші не є усталеним, що значно ускладнює визначення базової ставки для економіки. Проте зазвичай органи грошово-кредитного регулювання намагаються визначати офіційну базову ставку на рівні дещо вищому за інфляцію з тим, щоб реальна відсоткова ставка залишалась позитивною (щоб не зникли стимули до заощаджень та інвестицій). Рішення щодо зміни офіційної відсоткової ставки також різняться в різних країнах залежно від обраного в них монетарного режиму та приймаються колегіально з певною регулярністю.

На вітчизняному грошовому ринку не спостерігається односторонньої зміни облікової ставки НБУ та відсоткових ставок банків (зниження облікової ставки не завжди призводить до зниження відсоткових ставок за кредитами та депозитами, і навпаки). Як видно з табл. 1, зміна облікової ставки у 2004, 2005, 2009 роках не мала відповідної зміни ставок за депозитами та кредитами.

Таблиця 1

**ДИНАМІКА ЗМІНИ ОСНОВНИХ ВІДСОТКОВИХ СТАВОК
ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ**

(до попереднього періоду)*

	Динаміка індексу споживчих цін, %	Динаміка облікової ставки НБУ, на кінець періоду	Динаміка середньозваженої ставки рефінансування за всіма інструментами	Динаміка середньозваженої процентної ставки за депозитами, залученими депозитними корпораціями на рахунки резидентів	Динаміка середньозваженої процентної ставки за кредитами, наданими депозитним корпораціям — резидентам на міжбанківському ринку	Динаміка середньозваженої процентної ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями резидентам
2003	8,8	0	-1,2	-0,6	1,7	-3,3
2004	4,1	2	8,1	0,6	-2,9	-2,3
2005	-2	0,5	-1,4	0,6	1	-0,6
2006	1,3	-1	-3,2	-1,2	-0,3	-0,5
2007	5	-0,5	-1,4	0,4	-0,2	-0,6
2008	5,7	4	5,2	1,1	6,3	2,5
2009	-10	-1,75	1,4	3,5	1,9	2,3
2010	-3,2	-2,5	-5,1	-2,4	-9,6	-3,7

*Розраховано автором за статистичними даними Національного банку України / [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.bank.gov.ua>>

Отже, можна говорити про досить загальний характер впливу облікової ставки на відсоткові ставки за кредитами, що може бути пов'язано зі змінами макроекономічних факторів, зокрема інфляційним очікуванням, значним дефіцитом державного бюджету тощо.

Незначний вплив облікової ставки на вартість банківських кредитів також зумовлений: неможливістю істотного зниження банками вартості залучених ресурсів, передусім депозитів, через посилення конкуренції на ринку та обмежену схильність населення до заощаджень; незначною залежністю банківських ресурсів від коштів міжбанківського ринку та від рефінансування НБУ (кількість та обсяг операцій, що здійснюються НБУ за ставками, які мають зв'язок з обліковою ставкою, є обмеженим); значним обсягом непроцентних витрат банків, проблемних кредитів та обмеженістю кількості надійних позичальників на ринку.

УДК 330.322:330.101.541:330.101.542

А. А. Флегантова,
аспірант кафедри маркетингу,
Полтавська державна аграрна академія

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИВАННЯ У МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІЦІ

Останнім часом інвестиційні процеси стають дедалі важливішими для нормального функціонування економіки. Сучасна економічна теорія розглядає інвестиції з точки зору макроекономіки та з точки зору мікроекономіки. Поняття інвестиції досить складне як на макрорівні, так і на мікрорівні. Макро- та мікроекономічні процеси дуже пов'язані між собою, тому важливо з'ясувати відмінність поняття інвестування на цих двох рівнях.

У таблиці 1 наведені визначення поняття «інвестиції» різних авторів з точки зору макро- та мікроекономіки.

Узагальнюючи погляди різних науковців можемо зробити наступні висновки. Термін «інвестиції» необхідно розглядати як на рівні держави, так і на рівні підприємства.